

Justis- og
beredskapsdepartementet

Sendes elektronisk

Dato: 23.11.2022

Bank- og betalingstjenester til barn på skjult adresse

Finans Norge og Barne- og familieetaten ber om Justis- og beredskapsdepartementets vurdering av om ny finansavtalelov med tilhørende forskrift åpner for mulighet til å tilby bank- og betalingstjenester til barn på skjult adresse, uten at vergene må varsles eller har rett til innsyn. Dersom dette ikke er mulig etter regelverket, oppfordrer vi departementet til å foreta de nødvendige endringer for å muliggjøre dette.

Behov for bank- og betalingstjenester

Ved omsorgsovertakelse av barn kan fylkesnemnda vedta at foreldrene ikke har rett til å vite hvor barnet er plassert, jf. barnevernloven § 4-19 andre ledd andre punktum. Skjult adresse blir først og fremst benyttet ved sikkerhetsrisiko for barnet, for eksempel ved fare for kidnapping. Det har også blitt benyttet ved trakassering av fosterforeldre eller institusjonspersonale eller ved plasseringer med tanke på anonym adopsjon.

Den primære rettsvirkningen av fylkesnemndas vedtak om skjult adresse er at barnevernstjenesten har hjemmel til unnta opplysninger om plasseringssted fra partsinnsyn. Når barn plasseres på skjult adresse settes det normalt inn en rekke sikkerhetstiltak for å forhindre at foreldrene skal klare å kunne finne ut hvor barnet er. Omsorgsovertakelse og plassering på skjult adresse, innebærer imidlertid ikke nødvendigvis at barnets foreldre fratras foreldreansvaret. Foreldrene er derfor normalt fortsatt barnas økonomiske verger etter en omsorgsovertakelse.

Barn plassert på skjult adresse har ofte et sterkt behov og ønske om å kunne disponere egen bankkonto, bankkort og å bruke betalingstjenester, slik andre barn kan. Når foreldreverger ikke skal vite hvor barnet befinner seg, vil rett til innsyn i barnets konto for foreldre kunne utgjøre en fare for barnets trygghet og sikkerhet. Foreldreverger vil, gjennom sin innsynsrett, kunne få informasjon om kundeforholdet og kontoopplysninger og dermed kunne finne ut mye om hvor barnet er plassert. Resultatet vil være at barn i en slik situasjon ikke vil kunne få bankkort eller andre betalingstjenester. Å ikke kunne ha bankkort eller andre betalingstjenester er en stor merbelastning for disse barna, som allerede er i en svært sårbar situasjon.

Dette problemet kan riktignok i enkelte saker kunne løses ved å frata foreldrene vergemålet etter reglene i vergemålsloven, eller ved å frata foreldrene foreldreansvaret etter barnevernloven. Dette vil imidlertid i mange saker være unødvendig inngripende dersom formålet kun er å hindre innsyn i

barnets konto. Det er i tillegg ressurskrevende, siden slike beslutninger og senere ev. reversering må fattes av hhv. domstolene og fylkesnemndene.

Rettslig grunnlag

Når en kunde er under 18 år, skal opplysninger fra bank gis til kundens verge eller verger, jf. ny finansavtalelov § 3-4 (1) bokstav a, med mindre annet er særskilt bestemt eller følger av § 4-52. Den kommunale barnevernstjenesten kan bestemme at bankens opplysningsplikt etter finansavtaleloven overfor den mindreårige kunden skal oppfylles ved at opplysningen også gis til den som har eller utøver omsorgen for mindreårige kunder i foreldrenes sted etter regler i barnevernloven, jf. finansavtaleforskriften § 4-2.

I høringsnotatet til forskriften uttaler departementet følgende til § 4-2: *«Forslaget innebærer at vergen eller vergene fortsatt skal motta opplysninger om kontoforholdet, jf. ordet «også» i forslaget». Etter departementets syn er dette en rimelig løsning tatt i betraktning at vergen ikke er fratatt vergeansvaret for den mindreårige».*

Vi går ut fra at det er en presumsjon for at foreldre som har foreldreansvar, og er økonomiske verger for barnet, i kraft av vergemålslovgivningen og finansavtaleloven har rett til innsyn om kontoavtalen.

Etter hva vi forstår innebærer dette at barnets verger kan be om innsyn i tilfeller der barnets omsorg er overtatt av barnevernet også etter ny finansavtalelov med tilhørende forskrift. Hvorvidt dette stiller seg annerledes der det er truffet vedtak om skjult adresse, fremgår ikke av høringsnotatet. Det er så vidt vi kan se heller ikke problematisert under høringen. Finansforetakene har taushetsplikt etter finansforetaksloven § 16-2 overfor «uvedkommende», noe som beror på en konkret vurdering. Finans Norge er kjent med at enkelte banker i tilfeller hvor det er vedtatt skjult adresse vil kunne anse at en verge er «uvedkommende» til slik informasjon. Dette gir imidlertid et usikkert grunnlag for barnevernsmyndighetene og bankene i lys av uttalelsene i høringsnotatet. Finans Norge og Barne- og familieetaten i Oslo kommune anser det som uheldig dersom barn under barnevernets omsorg på skjult adresse ikke kan få tilgang til bankkonto, bankkort mv.

I de sjeldne tilfellene hvor det i medhold av barnevernloven § 4-19 annet ledd annet punktum (eller annen hjemmel i lov) er bestemt at foreldrene ikke skal ha rett til å vite hvor barnet er, og dermed sperre barnets adresse slik at foreldrene ikke skal kunne oppsøke dem, vil det virke motsatt dersom foreldrene skal kunne ha rett til innsyn i kontoavtalen. De vil da kunne få tilgang til informasjon om kundeforholdet og transaksjonsopplysninger om f. eks brukersted/butikk, og vil dermed kunne oppsøke barnet. Dette vil innebære sterk fare, og således kunne virke stikk i strid med bestemmelsens hensikt. Dersom lovbestemmelsens formål skal oppnås er det derfor viktig at foreldrene ikke har rett til innsyn i kontoavtalen i disse tilfellene.

Ønske om tolkingsuttalelse, alternativt forslag til eventuelle endringer i regelverket

Finans Norge og Barne- og familieetaten i Oslo kommune ønsker primært at departementet gir uttrykk for at departementet deler ovennevnte forståelse om at forskriften ikke er ment å uthule det vernet som bestemmelsen i barnevernloven § 4-19 annet ledd annet punktum skal gi barn på skjult adresse, og at foreldreverger ikke har rett til innsyn der myndighetene har besluttet skjult adresse.

Dersom departementet anser det slik at regelverket ikke åpner for å holde opplysninger tilbake fra foreldreverger i tilfeller hvor barnet er plassert på skjult adresse, vil dette medføre at regelverket

heller ikke åpner for å tilby bank- og betalingstjenester til barn på skjult adresse. I så tilfelle foreslår vi at følgende tekst utgjør et nytt sjette ledd i finansavtaleforskriften § 4-2:

Dersom det i forbindelse med vedtak om omsorgsovertakelse etter barnevernloven også er truffet vedtak om at en forelder ikke har rett til å vite hvor barnet er, skal forelderen likevel ikke motta opplysninger som nevnt i femte ledd.

Forslaget gir hjemmel til å avslå innsynskrav fra foreldreverger når det er truffet vedtak om skjult adresse, og er begrenset til å hindre innsyn i konto for midler som den mindreårige har rett til å disponere over etter reglene i vergemålsloven.

Ta gjerne kontakt dersom dere har spørsmål. Vi stiller gjerne til et møte ved behov for ytterligere informasjon.

Med vennlig hilsen

**Barne- og familieetaten i
Oslo kommune**

Lennart Hartgen
kst. direktør

Finans Norge

Nils Henrik Heen
juridisk direktør / advokat
MNA

Kopimottakere:

Barne- og familiedepartementet
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
Statsforvalterne
Norsk Fosterhjemsforening
Landsforeningen for barnevernsbarn